

ЈУ ЗАВОД ЗА
ЗАПОШЉАВАЊЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

EMPLOYMENT
INSTITUTE
OF THE REPUBLIC OF
SRPSKA

ПРОГРАМИ ПОДРШКЕ ЗАПОШЉАВАЊУ МЛАДИХ У СВОЈСТВУ ПРИПРАВНИКА

Скопље, 26-27.11.2018. године

ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

У ОБЛАСТИ СТАЖИРАЊА, ВОЛОНТИРАЊА И ПРИПРАВНИЧКОГ СТАТУСА

Закон о раду Републике Српске

Рад приправника

- Послодавац може да заснује радни однос са лицем које први пут заснива радни однос, у својству приправника, за занимање за које је то лице стекло одређену врсту и степен стручне спреме;
- за вријеме приправничког стажа приправник има право на плату и сва друга права из радног односа у складу са Законом, општим актом и уговором о раду;
- приправнички стаж траје шест мјесеци за лица која имају завршену средњу школу и дванаест мјесеци за лица која имају високо образовање, под условом да се ова лица први пут запошљавају у својој стручној спреми или звању;

- приправнички рад обавља се по програму који припрема послодавац;
- по завршетку приправничког стажа, приправник полаже испит којим се провјерава његова оспособљеност за самосталан рад у струци;
- садржај испита прописује се посебним прописом или општим актом;
- законом није утврђена старосна граница лица на кога се односи приправнички стаж;
- услов за ангажовање приправника је да послодавац посједује материјално техничке и стручне капацитете за оспособљавање приправника за самосталан рад у струци.

Уговор о стручном оспособљавању и усавршавању

- Послодавац може да закључи уговор о стручном оспособљавању и усавршавању са лицем ради обављања приправничког стажа, односно полагања стручног испита, када је то Законом односно другим прописом предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци;
- Рад по овом уговором рачуна се у радно искуство као услов за рад на одређеним пословима;
- Послодавац може лицу које се стручно оспособљава и усавршава дати новчану накнаду и друга права у складу са Законом, општим актом или уговором о стручном оспособљавању и усавршавању;
- Накнада по овом уговору не смтра се платом у смислу Закона о раду.

ЗАКОН О СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

- Практична настава спада у обавезне облике васпитно-образовног рада, а поготову у средњим стручним школама ;
- У складу са наставним планом и програмом практична настава се изводи ван школе и то у радионицама, предузећима или на отвореним просторима, што зависи од занимања или у школама у специјализованим учионицама;
- Увођењем практичне наставе омогућава се стицање одређених практичних вјештина ученика којима ће ученици бити оспособљени да раде након завршетка образовног процеса;
- Кроз практичну наставу и модуларни приступ, ученик је укључен у интерактивно и кооперативно учење, истраживање, практичан рад и самосталан рад .

ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ

- У Републици Српској не постоји Закон о стажирању;
- Студије медицине које трају шест година у наставном плану и програму имају и стажирање током образовног процеса, а након завршетка образовног процеса у року три мјесеца полаже се стручни испит,
након чега се може засновати радни однос;
- Наставним планом и програмом у оквиру високог образовања предвиђена је сручна пракса на задњој години студија у трајању од најмање тридесет дана.

ЗАКОН О ВОЛОНТИРАЊУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

- Волонтирањем се стичу искуства и вјештине потребне и корисне за активно учешће у друштву, лични развој и опште добро;
- Волонтирањем се, у смислу овог закона не сматра стручно оспособљавање без заснивања радног односа које представља волонтерски рад, уређено прописима из области радних односа или другим прописима;
- Суштина волонтирања није рад без накнаде, већ рад у јавном или општем интересу, односно рад без накнаде за опште добро;
- Волонтирање се не може организовати у циљу стицања добити,
- Закључивањем уговора о волонтирању не губе се права по основу незапослености или запослености.

КАРАКТЕРИСТИКЕ ТРЖИШТА РАДА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

- Висок степен неактивности радно способног становништва као и слаба покретљивост радне снаге;
- Низак степен тражње и запошљивости у односу на исказану стопу незапослености као и све већи број тешко запошљивих циљних група;
- Висок удио „сиве “ економије и рада „на црно “ у укупном друштвеном раду чиме се знатно умањују легални токови запошљавања,
те резултати привређивања и економски ефекти;
- Слаба мобилност радне снаге;
- Нусклађеност образовне структуре и захтјева тржишта рада, а одређеном броју незапослених лица недостају знања, вјештине и компетенције за брже запошљавање;
- Већ дужи низ година присутан је тренд повећања броја лица старије доби са дужим временом чекања на запослење, што негативно утиче на привреду и запошљавање јер нема обнове радног континента.

- Незапосленост највише погађа младе особе, јер недостатак радног искуства с једне стране и неодговарајући образовни систем с друге стране ,проналазак првог посла чине знатно отежавајућим;
- И поред низа интервенција и мјера које се предузимају на тржишту рада може се констатовати да су млади једна од најугроженијих група када је ријеч о незапослености;
- Са једне стране ,ограничена је понуда радних мјеста, а са друге стране присутан је и значајан прилив на евиденцију младих из образовног система,посебно карактеристичан за високообразоване кадрове;

- По завршетку образовног процеса млади се сусрећу са одређеним проблемима при укључивању на тржиште рада и нису у довољној мјери припремљени за изазове који их чекају;
- Посебан проблем у запошљавању младих представља недостатак радног искуства. Евидентно је да велики број младих након завршетка процеса школовања дуго чекају на запослење и нису у прилици да стекну неопходно радно искуство у струци, јер послодавци усадашњим условима привређивање радије запошљавају кадрове са радним искуством;
- Према томе, недостатак радног искуства, практичног знања, вјештина и компетениција које тржиште тражи, знатно отежавају пут до првог запослења.

Преглед незапослених лица без радног искуства по степену стручне спреме, броју новопријављених и дужини чекања на евиденцији незапослених

Godina	Ukupno nezaposleni sa 31.12.	Lica sa VSS-om bez radnog staža				
		broj lica na dan 31.12.	% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih	Broj lica koja čekaju godinu i više na evidenciji	% lica koja čekaju ne evidenciji godinu i više u odnosu na broj lica bez radnog staža	Novoprijavljeni u toku godine
2011	153,535	6,046	3.9%	2,328	38.5%	4,596
2012	153,458	6,414	4.2%	3,034	47.3%	4,436
2013	149,284	7,267	4.9%	4,022	55.3%	4,134
2014	142,675	7,699	5.4%	4,403	57.2%	4,378
2015	135,585	7,803	5.8%	4,988	63.9%	3,645
2016	125,906	7,006	5.6%	4,563	65.1%	3,483
2017	114,364	6,272	5.5%	4,059	64.7%	3,179
10/31/2018	98,986	5,349	5.4%	3,430	64.1%	2,577

Godina	Ukupno nezaposleni sa 31.12.	Lica sa SSS-om bez radnog staža				
		broj lica na dan 31.12.	% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih	Broj lica koja čekaju godinu i više na evidenciji	% lica koja čekaju godinu i više u odnosu na broj lica bez radnog staža	Novoprijavljeni u toku godine
2011	153,535	15,964	10.4%	11,485	71.9%	5,905
2012	153,458	16,764	10.9%	12,077	72.0%	6,187
2013	149,284	17,515	11.7%	12,386	70.7%	6,800
2014	142,675	17,730	12.4%	12,701	71.6%	6,630
2015	135,585	17,313	12.8%	12,507	72.2%	6,492
2016	125,906	15,958	12.7%	11,658	73.1%	6,371
2017	114,364	14,242	12.5%	10,501	73.7%	5,794
10/31/2018	98,986	12,522	12.7%	8,938	71.4%	5,008

СТРАТЕГИЈА ЗАПОШЉАВАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 2016-2020.

- Питање незапослености и економске неактивности младих на нашим просторима, препознат је у одређеним стратешким документима, а прије свега у Омладинској политици Републике Српске, Стратегији развоја образовања Републике Српске за период 2016 - 2021. и Стратегији запошљавања Републике Српске за период 2016 - 2020.;
- Влада Републике Српске је кроз креирање и финансирање годишњих акционих планова за спровођење наведених стратешких докумената, већ предузимала одређене мјере у циљу повећања економске активности и запошљавања младих, те смањења стопе незапослености младих;
- Стратегијом запошљавања Републике Српске за период 2016-2020 утврђена су два статешка циља, 13 оперативних циљева и одређене мјере и активности које је потребно провести како би се остварили и стратешки и оперативни циљеви;
- Стратегијом су дефинисане циљне групе које имају приоритет у запошљавању, а једна од њих су млади без радног искуства.

Први оперативни циљ, а односи се на младе - осигурати већу повезаност система образовања са тржиштем рада, оствариће се предузимањем следећих мјера:

- Унаприједи систем професионалне оријентације и каријерног саветовања;
- Развој система ученичког и студентског стажирања и међународне размјене;
- Унаприједити систем образовања са циљем повећања компетенција ученика а нарочит о у области предузетништва;
- Успоставити систем и механизме кључних актера у области образовања и тржишта рада;
- Развој локалних савјета за образовање и запошљавање.

Други оперативни циљ - развијање културе рада и етике рада оставриће се преузимањем сљедећих мјера:

- Промоција омладинског и студентског рада и задругарства;
- Промоција друштвено корисног рада;
- Промоција позитивних примјера;
- Унаприједити правни оквир за ученички, омладински и студентски рад.

Програми и стицање радног искуства у својству приправника које проводи Завод за запошљавање Републике Српске за период од 2011 - 2018. године

- Имајући у виду кључне стратешке као и оперативне циљеве Стратегије запошљавања, Завод за запошљавање је у протеклом периоду реализовао финансирање више програма стицања радног искуства младих у својству приправника;
- Ови програми представљају мјеру активне политике запошљавања чији је циљ да се путем подстицаја послодавцима кроз рефундацију зарада (брuto зарада) омогући оспособљавање младих незапослених лица за самосталан рад у струци, како би се створили зслови за полагање приправничког испита и како би равноправно учествовали на тржишту рада.

1. Пројекат запошљавања приправника високе, више стручне спреме у републици Српској „Знањем до посла “ у 2011-2012. години

- Реализована средства: 10.219.230,00 КМ
- Запослено приправника: 1.466
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ВСС у износу од 600 КМ и нето плата приправника са ВШС у износу од 500 КМ увећана за износ припадајућег пореза и доприноса из личних примања, од чега Завод за запошљавање финансира:
 - 70% нето плате приправника и 80% обавезних доприноса за кориснике средстава из области пољопривреде, прерађивачке индустрије и производно услужних дјелатности;
 - 50% нето плате приправника и 60% обавезних доприноса за све остале кориснике средстава.
- Остварени ефекти: 45% лица остало у радном односу.

2. Пројекат запошљавања младих до 30 година старости са средњом стручном спремом у Републици Српској у 2012.години

- Реализована средства: 221.905,07 КМ
- Запослено приправника: 96
- Остварени ефекти: 52% лица остало у радном односу.

3. Пројекат подршке стицању радног искуства младих у статусу приправника у Републици Српској у 2013.години

- Реализована средства: 1.495.851,39 КМ
- Запослено приправника: 220 (43 приправника са ССС, 11 приправника са ВШС и 166 приправника са ВСС);
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ССС у износу од 300 КМ, за ВШС у износу од 400 КМ и за ВСС у износу од 550 КМ увећана за износ припадајућих пореза и доприноса из личних принаћа, од чега Завод за запошљавање финансира 70% бруто плате приправника, док послодавци финансирају преосталих 30% бруто плате;
- Право учешћа имају послодавци из области привреде, пољопривреде и правосуђа;
- Остварени ефекти: 60% лица остало у радном односу.

4. Пројекат подршке стицању радног искуства младих у статусу приправника “Први посао” у 2014.години

- Реализована средства: 2.289.648,93 КМ
- Запослено приправника: 350
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ВСС у износу од 500 КМ увећана за износ припадајућих пореза и доприноса из личних примања, од чега Завод за запошљавање финансира 70% бруто плате приправника, док послодавац финансира преосталих 30 % бруто плате;
- Право учешћа немају органи државне управе и јединице локалне самоуправе;
- Остварени ефекти: 55% лица остало у радном односу.

5. Пројекат подршке стицању радног искуства младих у статусу приправника у Републици Српској у 2016. години

- Реализована средства: 3.425.432,40 КМ,
- Запослено приправника: 466
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ВСС у износу од 500 КМ увећана за износ припадајућих пореза и доприноса из личних примања и то:
 - Дјеца погинулих бораца - 100% износа бруто плате финансира Завод;
 - Остали приправници - 70 % износа бруто плате финансира Завод, а преосталих 30 % послодавац.
- Право учњшћа немају органи државне управе и јединице локалне самоуправе, осим за запошљавање дјеце погинулих бораца у својству приправника.
- Остварени ефекти: 62% лица остало у радном односу.

6. Пројекат подршке стицању радног искуства младих са ВСС у статусу приправника у 2017.години

- Реализована средства: 2.541,151,10 КМ
- Запослено приправника: 381
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ВСС у износу од 500 КМ увећана за износ припадајућих пореза и доприноса из личних примања и то:
 - Дјеца погинулих бораца - 100% износа бруто плате финансира Завод;
 - Остали приправници - 70 % износа бруто плате финансира Завод, а преосталих 30 % послодавац.
- Право учњшћа немају органи државне управе и јединице локалне самоуправе, осим за запошљавање дјеце погинулих бораца у својству приправника.
- Остварени ефекти биће познати по окончању праћења у 2018.години.

7. Програм подршке запошљавању младих са ВСС у статусу приправника у 2018. години

- Реализована средства до 22.11.2018. године: 5.843.310, 62 КМ
- Запослено приправника до 22.11.2018. године : 911
- Пројектом се финансира нето плата приправника са ВСС у износу од 500 КМ увећана за износ припадајућих пореза и доприноса из личних примања и то:
 - Дијеца погинулих бораца - 100% износа бруто плате финансира Завод;
 - Остали приправници - 70 % износа бруто плате финансира Завод, а преосталих 30 % послодавац.
- Право учешћа имају сви послодавци из Републике Српске, који испуњавају услове из Јавног позива;
- Остварени ефекти биће познати по окончању праћења у 2019.години.

ОСТВАРЕНИ ЕФЕКТИ И ПРЕДНОСТИ ПРОЈЕКТА

- Пројекти су омогућили унапређење запошљивости младих путем стицања радног искуства у струци и лакшег укључивања у процес рада;
- Бржи процес радне и социјалне интеграције младих и активно укључивање у економски развој;
- Подизање нивоа квалитета понуде радне снаге на тржишту рада;
- Побољшање укупне квалификационе структуре запослених кроз ангажовање образованих младих и стручних лица;
- Кроз наведене пројекте 3. 890 младих стекло је радно искуство и положило приправнички испит.

УОЧЕНИ ПРОБЛЕМИ И НЕДОСТАЦИ

- Мали обухват циљне групе обухваћен пројектом, а то су лица без радног искуства (у просјеку се креће од 7 до 10%);
- Ограничена средства са којима се располаже за ове намјене;
- Изузетно велики интерес послодаваца и незапослених лица, а нису сви могли бити обухваћени пројектом због ограничених средстава;
- Велики број лица суфицитарних занимања која такође нису сва могла бити укључена у пројекат;
- Посебна пажња се морала посветити оцјени оправданости захтјева и реалне потребе за приправницима посебно са аспекта карактера дјелатности послодавца.

ОСТАЛЕ МЈЕРЕ КОЈЕ ПРЕДУЗИМА ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ У ИНТЕГРАЦИЈИ МЛАДИХ НА ТРЖИШТЕ РАДА

- Поред финансирања пројекта запошљавања младих без радног искуства,
Завод за запошљавање предузима и низ других мјера и активности у циљу бржег запошљавања младих;
- ЦИСО и Клубови за тражење посла су управо намијењени младима, посебно дугорочно незапосленим, како би се подигао ниво активности младих на тржишту рада и унаприједила њихова запошљивост;
- ЦИСО су успостављени у оквиру имплементације “Пројекта запошљавања и задржавања младих” YERP који је финансиран од стране UN, UNDP, UNICEF и IOM, а као саставни дио Завода успостављени су 01.01.2013.године;
- ЦИСО младима нуде услуге савјетовања, информисања и професионалног усмјеравања, а све у циљу безболнијег преласка у свијет рада и бржег проналаска запослења.
- Млади у ЦИСО могу добити сљедеће информације:
 - понуда и потражња на тржишту рада;
 - које вјештине су потребне како би повећали могућности запошљавања;
 - шта послодавци траже од будућег радника, која занимања су најтраженија;
 - информације о стипендијама и пословима у иностранству.

- ЦИСО се налазе у сједиштима филијала Завода, а организују радионице за незапослене у свим бироима филијале;
- У оквиру ових активности, а уз подршку пројекта запошљавања младих - YEP, реализована је обука педагога и психолога у средњим школама "Зумирај запошљавање младих" за примјену методологије професионалне оријентације која је прилагођена управо младим тог узраста;
- ЦИСО пружа пуну подршку школама у реализацији ових активности.

КЛУБОВИ ЗА ТРАЖЕЊЕ ПОСЛА

- Отварање клубова за тражење посла реализовано је кроз “Пројекат запошљавања младих” YEP који финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC) а имплементира њемачка организација GORA, а као саставни дио Службе успостављени су 01.01.2013.године.
- У оквиру јединствене Службе запошљавања дјелује десет Клубова за тражење посла који помажу младим у бржем и безболнијем интегрисању на тржиште рада као и пружању стручне помоћи у подизању компетенција активног тражења посла.

СТЕЧЕНА ИСКУСТВА И ПРИЈЕДЛОГ МЈЕРА

- Потребно је учинити много више на запошљавању младих ,а посебно младих без радног искуства како би их задржали на овим просторима;
- Подстицање нивоа активности младих на тржишту рада;
- Креирање посебних пројеката за младе, посебно у руралним подручјима;
- Подстицање развоја предузетништва;
- Потреба реформе образовног система у циљу успостављања флексибилног система образовања и његове веће повезаности са потребама тржишта рада;
- Развој система цјеложивотног учења и професионалне оријентације младих и припрема младих за тржиште рада;
- Размјена искустава младих кроз одређене радионице и пројекте;
- Промоција волонтерског рада;
- Афирмација позитивних примјера у запошљавању младих.

Хвала на пажњи!